

**Відокремлений структурний підрозділ
«Харківський торговельно-економічний фаховий коледж
Державного торговельно-економічного університету»**

Циклова комісія економіки, управління та адміністрування

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Основи філософських знань

	<small>повна назва навчальної дисципліни</small>
для підготовки здобувачів освіти ступеня	фаховий молодший бакалавр <small>фаховий молодший бакалавр/молодший бакалавр/бакалавр</small>
галузі знань	07 Управління та адміністрування <small>шифр і назва галузі знань</small>
спеціальності	072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок <small>код і найменування спеціальності</small>
освітньо-професійна програма	<small>назва освітньо-професійної програми</small>
статус дисципліни	обов'язкова <small>обов'язкова/вибіркова</small>

Харків, 2023 рік

Розробник: Руденко Світлана Олександрівна, викладач циклової комісії економіки, управління та адміністрування, спеціаліст вищої категорії, кандидат філософських наук

Гарант освітньо-професійної програми: Нагорна Ірина Володимирівна, викладач циклової комісії економіки, управління та адміністрування, спеціаліст вищої категорії, кандидат економічних наук

Програму обговорено та схвалено на засіданні циклової комісії економіки, управління та адміністрування, протокол від 01.09.2023 р. № 1.

Голова циклової комісії

Марина МЕЛЬНИЧУК

Програму розглянуто та затверджено на засіданні методичної комісії, протокол від 01.09.2023 р. № 1.

Голова методичної комісії

Олена ЗОЛУТУХІНА

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Програма навчальної дисципліни «Основи філософських знань» розроблена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахових молодших бакалаврів спеціальності 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок галузі знань 07 Управління та адміністрування.

Предметом навчальної дисципліни є загальні закономірності розвитку буття, ставлення людини до світу, проблеми пізнання, смислу життя людини, мети, ідеалів та цінностей суспільства.

Міждисциплінарні зв'язки: вивчення навчальної дисципліни «Основи філософських знань» є основою опанування дисципліни «Основи організаційної поведінки та бізнес-комунікацій».

Метою навчальної дисципліни є світоглядно-методологічна підготовка здобувачів освіти, формування філософської культури як теоретичного підґрунтя розв'язання завдань предметної та професійної області діяльності на основі критичного аналізу онтологічних схем і моделей, на яких ґрунтуються різноманітні галузі сучасної науки про життя, а також, формування і розвиток навичок критико-рефлексивного осмислення їх суті.

Завдання навчальної дисципліни:

- розглянути історичні періоди еволюції самосвідомості людства, сформулювати основи розуміння світоглядних орієнтирів людини на основних етапах розвитку суспільства;
- проаналізувати ідеї та оригінальні тексти представників світової та української філософії, положень філософських течій, теорій та підходів;
- розкрити значення світоглядних пошуків у свідомому регулюванні життєдіяльності людини;
- формувати навички логічного аналізу суспільного життя;
- проаналізувати зміст і специфіку основних принципів національного світогляду в контексті розвитку світової філософії;
- розкрити роль філософії як внутрішньої основи національної культури та ментальності;
- розкрити сутність та значення питань ставлення людини до світу та до самої себе для вироблення життєвої позиції особистості.

2. ЗАПЛАНОВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Навчальна дисципліна забезпечує досягнення таких **результатів навчання:**

РН 1. Знати свої права як члена суспільства, розуміти цінності громадянського суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина України.

РН 15. Виявляти навички самостійної роботи та роботи в команді, демонструвати гнучке мислення, відкритість до нових знань.

Навчальна дисципліна спрямована на формування у здобувачів освіти таких **компетентностей**:

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Предмет і система філософії

Філософія як світоглядне знання. Філософія і життя. Філософія і світогляд. Світогляд як духовно-практичний спосіб освоєння світу, як форма визначення людини. Структура світогляду та його історичні типи: міфологія, релігія і філософія. Філософія як теоретична основа світогляду. Об'єкт та предмет філософії. Специфіка філософського освоєння дійсності. Повсякденне та філософське мислення. Основні типи, способи філософствування. Коло філософських роздумів: людина і світ; мислення і буття; духовне і тілесне. Функції філософії: світоглядна, гносеологічна, інтегративна, критична, аксіологічна, соціальна, прогностична.

Тема 2. Філософія Стародавнього Світу

Веди як духовна основа формування та розвитку давньоіндійської філософії. Філософські школи Стародавньої Індії: ортодоксальні – міманса, веданта, санкх'я, йога, ньая, вайшешика; неортодоксальні – чарвака-локаята, буддизм, джайнізм. Основні філософські школи Стародавнього Китаю: конфуціанство, даосизм, легізм (фа-цзя).

Антична філософія. Основні етапи розвитку античної філософії. Досократичний період в розвитку грецької філософії: мілетська школа, Геракліт, піфагорійці, елейська школа. Філософські погляди Сократа, Платона, Арістотеля, Демокріта. Елліністично-римська філософія: стоїцизм, скептицизм, епікуреїзм, неоплатонізм. Філософське осмислення тварини.

Тема 3. Особливості філософської думки епох Середньовіччя та Відродження

Головні риси та основні етапи розвитку середньовічної філософії. Патристика: східна (грецька) – Оріген, Василій Великий, Григорій Назіанзін, Григорій Нісський, Діонісій Ареопагіт, Іоанн Дамаскін; західна (латинська) – Тертулліан, Августин Аврелій. Схоластика. Проблема універсалій. Реалізм. Ансельм Кентерберійський. Тома Аквінський. Номіналізм: Іоанн Росцелін, Вільям Оккам; концептуалізм: П'єр Абеляр.

Доба Відродження. Європейський гуманізм. Франческо Петрарка. Лоренцо Валла. Мішель Монтень. Еразм Роттердамський. Натурфілософія. Джордано Бруно. Галілео Галілей. Микола Коперник.

Тема 4. Філософія доби Нового часу та Просвітництва

Головні риси філософії Нового часу. Емпіризм філософії Нового часу. Ф. Бекон. Т. Гоббс. Дж. Локк. Раціоналізм Р. Декарта, Б. Спінози, Г. Ляйбніца. Імматеріалізм Дж. Берклі та Д. Юма. Французьке Просвітництво та матеріалізм XVIII ст. Вольтер, Монтеск'є, Кондільяк, Ж.-Ж. Руссо, Ламетрі, Гольбах, Дідро, Гельвецій.

Тема 5. Німецька класична філософія

Коперніканський переворот І. Канта у філософії. Реал-ідеалізм І. Фіхте. Концепція абсолютного духу Г. Гегеля. Антропологічний принцип філософії Л. Фейєрбаха. Місце німецької класичної філософії в історії світової філософської думки.

Тема 6. Історико-філософський процес у Європі XIX ст.

Основні риси посткласичної філософії. Ірраціоналізм у філософії як нова духовна орієнтація: А. Шопенгауер, Ф. Ніцше. Психологізм З. Фрейда. Інтуїтивізм А. Бергсона. Концепція істини філософії прагматизму: Г. Пірс, Д. Джемс, Д. Дьюї. Сутність і методи філософської герменевтики: Д. Шлейєрмахер, Г. Гадамер, П. Рікер. Особливості сучасного екзистенціалізму: К'єркегор, Ж.-П. Сартр, К. Ясперс, А. Камю. Феноменологічна філософія Е. Гуссерля. Аналітична філософія.

Тема 7. Історія та сучасність вітчизняної філософської думки

Джерела української філософської культури. Особливості типу української філософської парадигми. Філософія у Києво-Могилянській академії: Ф. Прокопович. Онтологія, кордоцентризм, учення про «сродну» працю Г. С. Сковороди. Академічна філософія XIX ст.: кордіогносія П. Юркевича. Сучасна українська філософія.

Навчально-методичне забезпечення освітнього компоненту доступне на Порталі навчальних ресурсів Харківського торговельно-економічного фахового коледжу ДТЕУ.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Теми дисципліни	Обсяг у годинах											
	денна форма					заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		Лк	Сз	Пз	Лз	СРС		Лк	Сз	Пз	Лз	СРС
Тема 1. Предмет і система філософії	12	4	–	4	–	4	–	–	–	–	–	
Тема 2. Філософія Стародавнього Світу	14	4	–	4	–	6	–	–	–	–	–	
Тема 3. Особливості філософської думки епох Середньовіччя та Відродження	14	4	–	4	–	6	–	–	–	–	–	
Тема 4. Філософія доби Нового часу та Просвітництва	14	4	–	4	–	6	–	–	–	–	–	
Тема 5. Німецька класична філософія	14	4	–	4	–	6	–	–	–	–	–	
Тема 6. Історико-філософський процес у Європі XIX ст.	12	4	–	4	–	4	–	–	–	–	–	
Тема 7. Історія та сучасність вітчизняної філософської думки	10	4	–	4	–	2	–	–	–	–	–	
Усього годин / кредитів ECTS	90/3	28	–	28	–	34	–	–	–	–	–	

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Тема 1. Предмет і система філософії

Завдання 1. Проілюструйте цілісний характер міфу.

Завдання 2. Знайдіть приклади сучасної міфології.

Завдання 3. Покажіть спільність і відмінність філософії і релігії.

Завдання 4. Покажіть спільність і відмінність філософії і науки.

Завдання 5. Покажіть спільність і відмінність філософії і мистецтва.

Тема 2. Філософія Стародавнього Світу

Завдання 1. Покажіть практичний характер Східної філософії.

Завдання 2. Охарактеризуйте етапи розвитку Античної філософії.

Завдання 3. Поясніть значення філософії Сократа для розвитку західноєвропейської філософії.

Завдання 4. Поясніть сутність протилежності філософії Платона і Арістотеля.

Завдання 5. Поясніть причину занепаду античної філософії в Римській імперії.

Тема 3. Особливості філософської думки епох Середньовіччя та Відродження

Завдання 1. Зазначте особливості середньовічного світобачення.

Завдання 2. Зазначте специфіку філософії Ренесансу, як своєрідного переходу від середньовічної філософії до філософії Нового Часу.

Завдання 3. Поясніть сутність зміни погляду на людину в епоху Відродження.

Завдання 4. Поясніть сутність абсолютистського аморалізму М. Макіавеллі.

Завдання 5. Поясніть роль протестантизму у формуванні філософії Нового Часу.

Тема 4. Філософія доби Нового часу та Просвітництва

Завдання 1. Поясніть, як натурфілософський період філософії Відродження та протестантська етика сприяли розвитку філософії Нового Часу.

Завдання 2. Поясніть те, яку роль Ф. Бекон віддавав науці в питанні формування майбутнього суспільства.

Завдання 3. Поясніть значення розуму для досягнення істини в філософії Р. Декарта.

Завдання 4. Охарактеризуйте погляд на людину Д. Дідро і П. А. Гольбаха.

Завдання 5. Роз'ясніть теорію «природного права» Ш. Л. Монтеск'є.

Тема 5. Німецька класична філософія

Завдання 1. Розкрийте значення Німецької Класичної філософії в межах філософії Нового Часу.

Завдання 2. Охарактеризуйте періоди філософської діяльності Іммануїла Канта.

Завдання 3. Поясніть концепцію «Я-неЯ» Й. Фіхте.

Завдання 4. Поясніть Абсолютну Ідею за Гегелем.

Завдання 5. З'ясуйте сутність антропологічного матеріалізму Л. Фейєрбаха.

Тема 6. Історико-філософський процес у Європі XIX ст.

Завдання 1. Поясніть причини виникнення некласичної філософії.

Завдання 2. Поясніть вихідні ідеї філософії А. Шопенгауера.

Завдання 3. Порівняйте поняття «воля» в філософії А. Шопенгауера і Ф. Ніцше.

Завдання 4. Охарактеризуйте марксизм як наукову філософію.

Завдання 5. Зазначте основні ідеї діалектичного матеріалізму.

Тема 7. Історія та сучасність вітчизняної філософської думки

Завдання 1. Охарактеризуйте особливості української філософії.

Завдання 2. Поясніть причину, з якої в XVII – XVIII столітті українців вважали найосвіченішою нацією в Російській імперії.

Завдання 3. Оцініть внесок у розвиток Української філософії Г. Сковороди.

Завдання 4. Поясніть світоглядні ідеї Т. Шевченка.

Завдання 5. Охарактеризуйте діяльність філософа Д. Донцова.

Організація самостійної роботи здобувачів освіти регламентується Положенням про самостійну роботу здобувачів освіти у ВСП «Харківській торговельно-економічний фаховий коледж Державного торговельно-економічного університету».

6. ФОРМИ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Для визначення рівня засвоєння здобувачами освіти навчального матеріалу використовуються такі форми оцінювання та схема розподілу балів:

№	Рейтингові оцінки	Максимальні бали
1	Поточний контроль	60
1.1	<i>Тема 1. Предмет і система філософії</i>	
	Опрацювання лекційного матеріалу	1
	Виконання семінарських завдань	2
	Тестування	2
1.2	<i>Тема 2. Філософія Стародавнього Світу</i>	
	Опрацювання лекційного матеріалу	1
	Виконання семінарських завдань	2
	Тестування	2
1.3	<i>Тема 3. Особливості філософської думки епох Середньовіччя та Відродження</i>	
	Опрацювання лекційного матеріалу	1
	Виконання семінарських завдань	2
	Тестування	2
1.4	<i>Тема 4. Філософія доби Нового часу та Просвітництва</i>	
	Опрацювання лекційного матеріалу	1
	Виконання семінарських завдань	2
	Тестування	2
1.5	<i>Тема 5. Німецька класична філософія</i>	
	Опрацювання лекційного матеріалу	2
	Виконання семінарських завдань	2
	Тестування	2
1.6	<i>Тема 6. Історико-філософський процес у Європі XIX ст.</i>	
	Опрацювання лекційного матеріалу	2
	Виконання семінарських завдань	2
	Тестування	2

№	Рейтингові оцінки	Максимальні бали
1.7	<i>Тема 7. Історія та сучасність вітчизняної філософської думки</i>	
	Опрацювання лекційного матеріалу	2
	Виконання семінарських завдань	3
	Тестування	3
1.8	Робота з викладачем	20
2	Підсумковий семестровий контроль (екзамен)	40
3	Оцінка з дисципліни	100

Форма підсумкового семестрового контролю – екзамен.

Оцінювання результатів навчання здобувачів освіти здійснюється за 100-бальною шкалою. Умовою допуску до екзамену є виконання програми навчальної дисципліни і отримання оцінки за виконання завдань поточного контролю не менше ніж 36 балів. Мінімальна загальна кількість балів для отримання позитивної оцінки з дисципліни – 60.

Організація та проведення контрольних заходів регламентується Положенням про оцінювання результатів навчання здобувачів освіти у ВСП «Харківський торговельно-економічний фаховий коледж Державного торговельно-економічного університету».

7. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Тема 1. Предмет і система філософії

Основні джерела інформації

1. Шепетяк О., Шепетяк О. Філософія : підручник. Львів : Місіонер, 2020. С. 11–35.

Додаткові джерела інформації

2. Вступ до філософії : навчальний посібник / укладачі : Новіков Б. В. та ін. Електронний ресурс. Київ : КПІ імені Ігоря Сікорського, 2021. С. 7–21. URL: <http://surl.li/ooqqu>.

Тема 2. Філософія Стародавнього Світу

Основні джерела інформації

1. Філософія : підручник / Бліхар В. С. та ін. Вид. 2-ге, перероб. та доп. Ужгород : Говерла, 2021. С. 24–46.

Додаткові джерела інформації

2. Матвієнко О. Філософія Стародавнього Сходу : навчально-методичні рекомендації. Ужгород : Говерла, 2020. 48 с.

Тема 3. Особливості філософської думки епох Середньовіччя та Відродження

Основні джерела інформації

1. Філософія: підручник / Бліхар В. С. та ін. Вид. 2-ге, перероб. та доп. Ужгород : Говерла, 2021. С. 46–63.

Додаткові джерела інформації

2. Філософія: підручник / за ред. О. В. Рябіної, Л. І. Юрченко. Харків : Видавництво Іванченка І. С., 2021. С. 210–268.

Тема 4. Філософія доби Нового часу та Просвітництва**Основні джерела інформації**

1. Філософія: підручник / Бліхар В. С. та ін. Вид. 2-ге, перероб. та доп. Ужгород : Говерла, 2021. С. 65–85.

Додаткові джерела інформації

2. Секундант С., Орехова А. Час і простір у філософії Ляйбниця. Частина 1. *Sententiae*. Volume XLI. Issue 2. 2022. С. 98–120.

3. Секундант С., Орехова А. Час і простір у філософії Ляйбниця. Частина 2. *Sententiae*. Volume XLI. Issue 3. 2022. С. 91–115.

Тема 5. Німецька класична філософія**Основні джерела інформації**

1. Філософія : навчальний посібник / Вільчинський Ю. М. та ін. Електронний ресурс. Київ : КНЕУ, 2021. С. 109–124. URL: <http://surl.li/oorfe>.

2. Макаров З. Ю. Філософія. Ч. 1. Історія розвитку філософської думки : навчальний посібник. Вінниця : Кушнір Ю. В., 2020. С. 176–196.

Додаткові джерела інформації

3. Філософія : навчально-методичний посібник / Макушинська Г. П. та ін., Запоріжжя : ЗДІА, 2018. С. 26–35.

Тема 6. Історико-філософський процес у Європі ХІХ ст.**Основні джерела інформації**

1. Філософія науки : підручник / Добронравова І. С. та ін. Київ : Київський університет, 2018. С. 75–159.

Додаткові джерела інформації

2. Макаров З. Ю. Філософія. Ч. 1. Історія розвитку філософської думки : навчальний посібник. Вінниця : Кушнір Ю. В., 2020. С. 196–213.

Тема 7. Історія та сучасність вітчизняної філософської думки**Основні джерела інформації**

1. Філософія: підручник / Бліхар В. С. та ін. Вид. 2-ге, перероб. та доп. Ужгород : Говерла, 2021. С. 107–122.

Додаткові джерела інформації

2. Osadcha L. Hryhorii Skovoroda as a Liminal Hero of Ukrainian Culture. *Kyiv-Mohyla Humanities Journal*, 9, 2022. P. 20–35.

3. Modern philosophy in the context of intercultural communication : collective monograph / Z. M. Atamaniuk, etc. Lviv-Toruń: Liha-Pres. 2019. P. 3–148.